

C jako Cetura

Lépe dvěma než jednomu, mají dobrou mzdu ze svého pachtění. (Kaz 4:9)

1. čtení: Efezským 5:21-33

Hlavní čtení: **Genesis 25:1-11**

I. OKOUŘENÁ KADIDLEM

Milí bratři, milé sestry,

v Bibli nenajdeme prakticky žádnou ženu, jejíž jméno začíná na písmeno C. Existuje jen jediná výjimka, a tou je Cetura. Musíme ovšem použít Kralický překlad, abychom ji mohli nazývat Cetura. V Českém ekumenickém překladu je správněji označovaná jako Ketúra.

Co znamená její jméno? „Okouřená kadidlem.“ Nebo volněji: „Zahalená v oblak kadidlového dýmu.“ Hebrejské sloveso K-T-R totiž znamená „pálit kadidlo“. Kadidlo se používalo a stále používá při bohoslužbách. Už na poušti Hospodin Mojžíšovi ukládá, aby mu postavil oltář pro pálení kadidla, tedy vonné pryskyřice. Je to libá vůně, která má stoupat k Bohu. (Ex 30:1) Oltář pro pálení kadidla nechyběl ani v jednom izraelském chrámu. Evangelista Lukáš vypráví, že anděl Páně se zjevil knězi Zachariášovi při kadidelnici, aby mu zvěstoval, že se mu narodí syn Jan, předchůdce Pána Ježíše. A co tam právě kněz Zachariáš dělal? Pálil kadidlo při oltáři. (L 1:9.11) Kadidlo v obrazném smyslu v Bibli představuje modlitby Božího lidu. Dým z vonné pryskyřice vystupuje k Bohu, podobně jako modlitby věřících. Žalmista zpívá:

- ¹ *Hospodine, k tobě volám, pospěš ke mně, dopřej sluchu mému hlasu, když tě volám!* ² *Jako kadidlo ať míří má modlitba k tobě, pozdvižení mých rukou jak večerní oběť. (Ž 141:1-2)*

A Jan píše v knize Zjevení:

- ⁸ *A když (Beránek) tu knihu uchopil, čtyři bytosti a čtyřiaadvacet starců padlo na kolena před Beránkem; každý měl loutnu a zlatou nádobu naplněnou vůní kadidla, což jsou modlitby Božího lidu. (Zj 5:8)*

A apoštol Pavel jde ještě dál. O křesťanském životě ve všech jeho různých polohách mluví jako o vůni kadidla:

- ¹⁵ *Jsmé totiž jakoby vůní kadidla, jež Kristus obětuje Bohu; ta vůně proniká k těm, kteří docházejí spásy, i k těm, kteří spějí k zahynutí. (2K 2:15)*

A právě v tomto přeneseném smyslu chápeme Boží zaslíbení z proroka Malachiáše:

- ¹¹ *Od východu slunce až na západ bude mé jméno veliké mezi pronárody. Na každém místě budou přinášet mému jménu kadidlo a čistý obětní dar. Zajisté bude mé jméno veliké mezi pronárody, praví Hospodin zástupů. (Mal 1:11)*

A tento malý exkurz o kadidlu zakončíme krátkou myšlenkou z knihy Přísloví:

- ⁹ *Olej a kadidlo jsou pro radost srdci, přítel je sladší než chtění vlastní duše. (Př 27:9)*

Bratři a sestry, proč jsme právě googlovali slovo „kadidlo“? Protože se domnívám, že právě význam jména Ketúra ukazuje něco důležitého o této ženě. *Okouřená kadidlem*. Tedy přeneseně řečeno: *Vymodlená*. *Promodlená*. Nebo také: *Ta, která je pro radost srdci*. Ketúra totiž musela být přesně takovou ženou pro svého muže, pro Abrahama. Vytouženou. Vymodlenou. Ženou, která mu na stará kolena přinesla radost. Radost pro jeho zesláblé srdce.

II. VDOVEC ABRAHAM

Vždyť Abraham se po mnoha letech společného soužití rozloučil se svou drahou manželkou Sárrou. V Bibli se s tímto hvězdným párem setkáváme ve chvíli, kdy uposlechnou hlas Hospodina a společně se vydávají na cestu z Cháranu do neznámé země. Abrahamovi je 75 let. Sáře 65 let. Po dlouhém putování dojdou do té Bohem zaslíbené země, ve které žijí jako cizinci. Jako cizinci, kteří se sytí Božími sliby. *Budete mít syna. A skrze něj další potomky. A skrze ně další a další potomky, kteří jednou obsadí tuto zemi, ve které vy dva žijete jako cizinci. Oni se v ní zabydlí a budou se tu mít dobře spolu se mnou*, slibuje Pán Bůh.

No a dny, týdny, měsíce a léta plynou jak na běžícím pásu. A vytoužený potomek stále nepřichází. Sáře dojde trpělivost. Prikáže svému manželovi, aby měl syna s Hagar egyptskou, její služkou. Abraham svou manželku poslechne. A Hagar otěhotní. Ale než se z tohoto spojení narodí syn Izmael, Sára ve své přítomnosti Hagar nesnese. A tak ji souží a souží a souží, až těhotná Hagar uteče. Boží posel ji však v poušti přemluví, aby se k Abrahamovi vrátila. Stane se to u *Studnice živého, který mě vidí*. Tak to místo nazvala právě Hagar egyptská. Zanedlouho se narodí syn Izmael. A za několik dalších let se konečně naplní Hospodinovo zaslíbení. Sára otěhotní a porodí Abrahamovi vysněného synáčka Izáka. Abrahamovi je 100 let. A Sáře 90 let. Izmael se však s maličkým Izákem moc nemusí. A tak Sára přesvědčí svého manžela, aby služku Hagar s jejím synem Izmaelem vyhnal nadobro. Abraham to udělá jen velice nerad.

Vypravěč výslovně říká:

- ¹¹ *Ale Abraham se tím velmi trápil; vždyť šlo o jeho syna.* ¹² *Bůh však Abrahamovi řekl: "Netrap se pro chlapce a pro tu otrokyni; poslechni Sáru ve všem, co ti říká, neboť tvé potomstvo bude povoláno z Izáka.* ¹³ *Učiním však národ i ze syna otrokyně, neboť také on je tvým potomkem."* (Gn 21:11-13)

Hospodin se skutečně postaral i o Izmaela, stejně jako o Hagar. Hned po jejich vyhnání je nenechal zemřít žízni v nedaleké poušti a pořád jim byl nablízku.

Čas šel dál. V době, kdy byl Izák dost starý na to, aby se oženil, zemřela jeho maminka Sára, ve věku 127 let. Abraham tedy svou ženu pochoval ve svých 137 letech. Koupil pro ni i pro sebe hrob. Proslulou jeskyni Makpelu. To je jediné místo, jediný pozemek, který Abraham za svého života vlastnil z celé země zaslíbené. Kéž bychom si to v některých situacích brali víc k srdci, milí bratři a milé sestry. Třeba když příliš lpíme na tom, co vlastníme zde na zemi a co bychom ještě vlastnit mohli. Nakonec náš bude stejně jen ten hrob. A také hřejivé místočko v blízkosti Ježíše Krista, našeho Spasitele.

III. NOVÁ ŽENA PRO STARÉHO MUŽE

Abraham tedy pohřbí svou milovanou ženu Sáru. A co teď? Co dál? Jak stráví posledních zhruba 40 let svého života? Sám? V ústraní? Ponořen do hořkosladkých vzpomínek, jak bylo kdysi dobře a teď už není? Kdybych četl ten biblický příběh poprvé, čekal bych asi rychlý konec. Sára zemřela. Abraham ji pohřbil. A poté zesnul také on sám. Ale tak tomu není. Stárnoucí Abraham měl ještě jednu ženu. Ketúru. Podle kralických: *Ceturu. Okouřenou kadidlem. Vymodlenou. Radost pro jeho srdce.* A s touto ženou měl ještě šest dalších synů. Synů, kteří se sice nestali jeho dědici a duchovními pokračovateli. Ale synů, které otec hmotně zaopatřil, než se usídlili jinde, dál od Izáka.

Na začátku Bible říká Hospodin:

- *Není dobré, aby byl člověk sám.* (Gn 2:18)

A Kazatel k tomu přidává:

- *Lépe dvěma než jednomu.* (Kaz 4:9)

A tak je určitě lepší, že Abraham má v pokročilém věku po svém boku novou ženu. Moc o ní nevíme. Skoro vůbec nic. Třeba: Jak byla stará, když si brala Abrahama? Proč si ho brala? Kde na sebe ti dva narazili? Nevíme s jistotou ani to, zda Abrahama vůbec přežila a kdy ona sama zemřela. A přece má vedle tohoto praotce nezastupitelné místo. Je to žena jeho stáří. Žena pro jeho šediny. Žena, která ho doprovází v poslední fázi jeho života. Vypravěč říká:

- ⁷ *Toto jsou léta Abrahamova života, jichž se dožil: sto sedmdesát pět let.* ⁸ *I zesnul Abraham a zemřel v utěšeném stáří, stár a sytý dnů, a byl připojen k svému lidu.*

Že Abraham zemřel v utěšeném stáří, stár a sytý dnů, to je jistě také zásluha jeho ženy Ketúry.

IV. KETÚRA JE HAGAR?

Bratři a sestry, nedávno mě jedna žena seznámila s osudy členů své rodiny. Když si bral tatínek její maminku, byl už jednou rozvedený. Proto má tato žena starší sestru, s kterou mají společného jen otce. Maminka té ženy však po dlouhých letech manželství zemřela a tatínek ovdověl. Její starší sestra však nelenila a spojila opět dohromady tatínka se svou vlastní maminkou. Tedy se ženou, s kterou se kdysi dávno tento otec, nyní vdovec, rozvedl. A tak na stará kolena žijí ti dva zase spolu. Pokud to bylo příliš komplikované, řeknu to úplně jednoduše: Otec se rozvedl a měl novou rodinu. Žena mu však zemřela, a tak si znovu vzal za ženu svou první manželku, s kterou žije dodnes.

Proč to vyprávím? Chystám si tím místo pro jedno překvapení. Mnozí židovští vykladači se domnívají, že Ketúra je ta kdysi vyhnaná Hagar egyptská, s kterou měl Abraham syna Izmaele. Že má člověk dvě různá jména, to se v Bibli někdy stává. Třeba Mojžíšův tchán je někdy Jitro, jindy Chóbab. A hora Sínaj se někdy nazývá Choréb. To nás rušit nemusí.

Aby bylo jasno: Nikdo s jistotou neví, zda Ketúra byla, či nebyla Hagar. Jsou jen dvě možnosti. Byla, nebo nebyla. Pokud si mám vybrat, raději volím možnost, že Ketúra je Hagar. Proč? Protože potřebuji z biblických vyprávění slyšet slova naděje. Co se kdysi potrhalo – vztah Hagar, Izmaela a Abrahama – to se teď, na konci života sešívá zase dohromady. Staré rány se hojí a zacelují. Že přišly roztržky a hádky? Že vřelé a laskavé vztahy zamrzly? A kdo ví? Třeba to chce ještě čas, trochu naší snahy a špetku Božího požehnání... Třeba ještě není všechno ztraceno. Třeba ještě přijde obleva. Oteplení vztahů. Usmíření. Padnutí do náruče. Slzy zármutku už se ronit nebudou. Maximálně se objeví slzy štěstí. Abraham se kdysi musel s těžkým srdcem rozloučit se svým synem Izmaelem i s egyptskou Hagar. Své ženě Sáře byl věrný, dokud je smrt nerozdělila. Ale po její smrti opět vyhledal Hagar. A s ní dožil zbytek svého života.

Minimálně dvě skutečnosti tomuto výkladu pěkně nahrávají. Za prvé: Když zemřel Abraham, nepochoval ho jen Izák, jak jsme slyšeli. Ale Izák spolu se svým bratrem Izmaelem. S Izmaelem, který přece žil se svou matkou. Za druhé: Izák sám se usídlil u *Studnice živého, který mě vidí*. (Gn 24:62) To je ta studna, u které se zoufalá Hagar setkala s Božím andělem. (Gn 16:14) Že by se právě tam začaly obnovovat vztahy těchto dlouho odloučených lidí?

V. STÁR A SYTÝ DNŮ

Bratři a sestry, ještě krátce bych se chtěl zastavit u věty, která ohlašuje Abrahamovu smrt.

- ⁸ *I zesnul Abraham a zemřel v utěšeném stáří, stár a sytý dnů, a byl připojen k svému lidu.*

Odejít z tohoto života v utěšeném stáří, doslova v *dobrych šedinách*, to je samo o sobě požehnání. Odejít *stár a sytý dnů*, to je krásné. Abrahamovi se to stalo ve 175 letech. Ovšem on není jediný, o kom to Bible tvrdí. Jeho syn Izák, také Jób, velekněz Jójada, soudce Gedeón a nakonec i král David: Ti všichni odešli v *dobrych šedinách*, sytí dnů. Každý z nich ovšem zemřel v jiném věku. Král David měl oproti praotci Abrahamovi jen pouhých 70 let. A přesto se o něm vypraví, že odešel v dobrém stáří, nasycen dny. Tedy to je první důležitý postřeh: Nezáleží ani tak na kvantitě, jako na kvalitě života. Nezáleží na počtu dnů. Ale na tom, jaké ty dny byly a jaké budou. Nehleďme tolik na to, kolik je nám let, a kolik let bychom zde na zemi chtěli ještě být. Hleďme na dnešní den. A hleďme jej prožít kvalitně. Nejlépe v blízkém vztahu s druhými lidmi. A v blízkém vztahu s Bohem samozřejmě také.

Za druhé: Vypravěč doslova říká, že Abraham odešel *starý a sytý*. Nasycený. Naplněný. My to překládáme jako *sytý dnů*. Ale slovo *dny* tam uvedeno není. To tam vkládáme. Abraham zemřel starý a sytý. Čeho byl sytý? No jistě že i dnů a let, protože jich prožil velice mnoho. Ale čeho dalšího se nasytil? Jen *dobrych věcí*? Copak my jsme se nikdy nepřejedli jídla, které nám vlastně ani tak moc nechutnalo? A že se přejíme a nasytíme k prasknutí nekvalitních potravin, o kterých víme, že našemu zdraví spíš škodí, i to se nám občas stane. Abraham se nasytil dobrého i zlého. Toho, co ho naplňovalo. I toho, co ho úplně vyšťavilo. Toho, co ho posílilo. I toho, co ho oslabovalo. Narodil se mu vytoužený syn, Izák. Hurá! Úžasná euforie. Kvůli tomu se vyplatí žít! Ale kolik let předtím duševně strádal, protože syna neměl? Ano, držel se zuby nehty Hospodina, tohoto nejlepšího parťáka pro život. Ale někdy ho svíraly pochybnosti, když se Boží zaslíbení neplnila. Přišel do zaslíbené země. Skvělé! Ale hned z ní musel odejít, protože v ní začal rádit hladomor. Měl syna Izmaele, z kterého se jistě radoval. Ale hned na to řešil spory a hádky mezi Sárrou a Hagar. A Izmael zmizel z jeho života. Do zaslíbené země Abrahama následoval jeho synovec Lot, který se mu však postupně úplně odcizil. Bratři a sestry, život je jako den a noc. To už každý, kdo překročil alespoň čtyřicítku, velice dobře ví. Jednou je tma, podruhé je světlo. Ráno střídá večer. Slunce vychází. Slunce ale také zapadá. Jednou je člověk unavený, zlomený, zničený, ustrašený, zemdlený. A jindy je plný síly, radosti, pokoje a lásky. A toho všeho se postupně sytíme a sytíme a sytíme. Až jednou vydechneme naposledy, staří minimálně co do životních zkušeností. A sytí všeho, dobrého i zlého.

Ne náhodou se ta sytost v Bibli vyskytuje v různých polohách. Dobrych i zlých. Tak například zamilovaný Žalm 103 dosvědčuje, že Bůh

- ⁵ *po celý tvůj věk tě sytí dobrem, tvé mládí se obnovuje jako mládí orla.* (Ž 103:5)

Na druhou stranu Jób ve svém trápení nařiká:

- *Člověk narozený z ženy má krátký věk, avšak nepokoje do sytosti.* (Jb 14:1)

A jiný žalmista s Jóbem souzní, když k Bohu volá:

- *Smiluj se nad námi, Hospodine, smiluj se nad námi, neboť jsme již příliš potupou nasyceni.* (Ž 123:3)

A my si někdy říkáme: *Hm, Abraham odešel stár a sytý dnů. To se nám nikdy nepodaří. Je to pro nás stejně nedostupné, jako kdybychom slyšeli, že Abraham vyhrál Zlatého slavíka, potom odjel do Hollywoodu a tam získal tři Oscary. To se stalo jemu, tomu starozákonnímu šťastlivci. Ale nám se to nepříhodí. Jistě umřeme dřív, než se nám bude chtít zavřít oči nadobro. A šťastný život to také nebude.* Ale, bratři a sestry, ani Abraham neprožil úplně šťastný a sladký život. Jeho dlouhý život byl naplněný až po okraj vším možným. Takový bude zřejmě i náš život, než si nás Pán zavolá, než budeme připojeni k našemu lidu.

Izák s Izmaelem pohřbili svého otce do jeskynního hrobu v Makpele. Abrahamovo tělo bylo tedy opět nablízku tělu jeho milované Sáry. Ale jeho duše, stejně jako Šarína duše, byla připojena k jejich lidu. Bůh si jejich duši, ducha či dech vzal zpět k sobě. A začal provázet Izáka, jejich syna, svým požehnáním. Dokud si také jeho – starého a sytého dnů – nevzal k sobě. Tak to dělá i s námi, ten živý Bůh. Ten živý Bůh, který nás vždycky vidí. Ten živý Bůh, který nám žehná. Ten živý Bůh, který je v Ježíši Kristu studnicí života věčného. Amen.